

Effecten van Fairtrade op koffieboeren en hun omgeving in Bolivia

Het Franse onderzoeksbureau CICDA-AVSF rondde in 2006 een studie af naar de effecten van Max Havelaar voor koffieboeren in de Yungas van Bolivia. De onderzoekers trekken conclusies op drie niveaus.

A. Conclusies op gezinsniveau

▪ **Hogere prijzen**

In tijden van lage wereldmarktprijzen (zoals van 2001 tot 2004) liggen de Fairtrade-prijzen veel hoger dan andere prijzen. AIPEC, een niet-gecertificeerde groep van Boliviaanse boeren ontving in 2004 voor een zak koffie (45,36 kg) 64 dollar (FOB-prijs). Vijf FLO-gecertificeerde groepen ontvingen minimaal 97 dollar, soms zelfs oplopend tot 139 dollar (alle FOB-prijzen). Dat laatste was ook een gevolg van de toenemende Fairtrade-verkopen. Tussen 2000 en 2004 steeg het aantal verhandelde koffiecontainers onder Fairtrade-voorwaarden van 12 naar 59. Het betrof koffie van circa 4000 Boliviaanse boeren.

▪ **Dekking levensbehoeften**

Om in het 'basis'-levensonderhoud (voedsel, gezondheid) te voorzien was in 2002 een bedrag nodig van US\$ 812 per jaar. Twee kinderen op de basisschool en twee kinderen in het middelbaar onderwijs vereiste echter 1791 dollar. Boeren aangesloten bij een groep die 70% van haar koffie onder Fairtrade-voorwaarden verkoopt, slaagden erin US\$ 2105 per jaar te genereren, in bepaalde gevallen zelfs US\$ 3619. Alle Fairtrade-gecertificeerde groepen slaagden er tussen 2000 en 2004 in hun inkomen te vergroten, van duizend dollar per jaar naar 2 tot 3 duizend dollar. Boeren die minder dan 30% van hun oogst onder Fairtrade konden verkopen, slaagden er niet of nauwelijks in hun basisbehoeften te voorzien, laat staan te kapitaliseren. Gezinnen die hun koffie niet onder Fairtrade verkochten waren genoodzaakt spaargelden aan te spreken of elders te gaan werken.

▪ **Mogelijkheden tot sparen, investeren of diversifiëren.**

De economische effecten van fairtrade laten zich vooral zien als de wereldmarktprijs laag is. Maar het mechanisme van prijsgarantie geeft boeren wel een stabiel inkomen, zij het niet altijd voor de ganse productie. Toch geeft dat families de kans wat te sparen, hun productiesysteem te verbeteren en te investeren in onderwijs van hun kinderen of hun inkomen te diversifiëren (een winkel, een naaiatelier, een taxi-bedrijf). De investeringscapaciteit leidt ook tot werktijdverlichting voor de gezinnen en verbetering van de arbeidsomstandigheden tijdens de koffieoogst.

▪ **Minder migraties**

Veel boeren migreerden naar de Yungas uit andere streken en als het inkomen in de Yungas niet hoog genoeg is, bleven ze ook nog 'boeren' in hun geboortestreek. De studie stelt dat anno 2004 in Mejillones er minder boeren tijdelijk migreren of werk zoeken buiten de Yungas. (een daling van 70% tussen november 2000 en februari naar 40% over dezelfde periode (2004). Betere inkomsten leidden daar o.a.toe. Zo steeg het inkomen per arbeidsdag in Mejillones bijvoorbeeld van 23-35 dollar (2000) naar 35-50 dollar per dag (2004), terwijl die in bijv. AIPAC in hetzelfde 2004 (niet-Fairtrade) slechts ongeveer 10 dollar per dag bedroeg (van 8 dollar in 2000)

▪ **Betere voeding**

De ontwikkeling van commerciële mogelijkheden voor de hele koffiesector en de ontwikkeling van de regio heeft de gezinnen een completer en evenwichtiger voedingspakket gebracht.

B. Conclusies op niveau van de organisatie

- **Meer gecertificeerde organisaties**

In 1991 was één groep Fairtrade-gecertificeerd, in 1995 drie, in 2005 17. FECAFEB (een koepel van koffie-coöperaties) telde in 1991 tien leden, nu 24.

- **Groeiend vertrouwen**

Het vertrouwen van de leden in hun eigen organisaties groeide, getuige onder andere het totaal aan fondsen dat toevertrouwd werd aan Fincafé, een financiële instelling voor de koffiesector. Het eigen kapitaal van Fincafé groeide tussen 2003 en 2005 van US\$ 87.000 naar US\$ 176.000 en de fondsen van de leden van US\$ 43.000 (2001) naar US\$ 110.000 (2005) .

- **Management en beheer**

Alle organisaties perfectioneerden de laatste jaren hun interne reglementen, de richtlijnen voor de taken van de Raad van Bestuur, de aanvragen van nieuwe leden, de interne organisatie (besluitvorming, controleorganen, personeel, arbeidsomstandigheden etc...)

- **Afhankelijkheid importeurs en kostenstructuur**

Het belangrijkste risico blijft de grote afhankelijkheid van de organisaties aan een klein aantal importeurs, die het proces van duurzaamheid kunnen frustreren. Het onderzoeksbureau vindt ook dat de kosten van de coöperaties te hoog zijn, en analyseert dat de combinatie van steun door NGO's (ondersteuning managementsvaardigheden) in samenhang met Fairtrade (markttoegang) een gunstig effect heeft.

C. Conclusie op niveau van de streek: ontwikkeling en investering in de gehele regio

- De impact van Fairtrade beperkt zich niet tot de 4000 georganiseerde families, maar strekt zich uit tot 20.000 families in de Yungas.
- Traditioneel heeft de Boliviaanse koffie een 'slechte naam' en krijgt ie een 'negatieve differential' op de koffiemarkt (± - 15 Dollar/zak van 45.3 kg). De koffie uit de Yungas krijgt, op basis van een constante zorg voor kwaliteit, een 'positieve differential' van ± + 20 Dollar.
- De prijzen die de FLO-gecertificeerde coöperaties betalen aan de boeren, en dat voor ongeveer 25% van de totale koffieproductie uit de Yungas, 'trekt' de gemiddelde koffieprijs, betaald door lokale opkopers in de streek, naar omhoog, tot voorbij de referentieprijs van New York. Lokale handelaars bieden ook meer 'diensten' (verwerking van bes tot boon) aan kleine organisaties aan, wat het 'upgrading'-effect van Fairtrade in de streek bewijst. (traditioneel kopen opkopers de koffieoogst op 'in de staat waarin die zich bevindt' en betalen gewoon de laagst mogelijke prijs zonder enige waarde toe te voegen aan het product)
- FECAFEB, de koepel van de koffiecoöperaties in de regio, haalt zijn beste bestuursleden uit de FLO-gecertificeerde coöperaties, en slaagde er in een bevoorrechte gesprekspartner te worden voor Fincafé (kredietinstelling voor koffie-investeringen), de gemeente Caranaví en zelfs tot op niveau van het Parlement. Het netwerk van electriciteit werd uitgebreid in de regio onder druk van FECAFEB, de burgemeester van Caranaví komt uit een van de historische fairtrade coöperaties en betreft FECAFEB bij de uitwerking van de gemeentelijke actieplannen op landbouwvlak, en de partij MAS slaagde er in o.a.met steun van FECAFEB in een wet te doen stemmen in het Congres die de productie en verwerking van koffie door kleine boeren met raad en daad ondersteunt. FECAFEB werkt met collega-coöperaties uit Ecuador en Peru aan de oprichting van een internationaal CANCAFE-netwerk (Consejo Andino del Café).